

II Polski Kongres Górniczy Gliwice, Kraków, Zakopane, IX 2010

We wrześniu 2010 roku odbył się II Polski Kongres Górniczy pod honorowym patronatem Waldemara Pawlaka, wicepremiera Rządu RP, ministra gospodarki. Obrady odbyły się w trzech miejscach: w Gliwicach, Krakowie i Zakopanem. W spotkaniu uczestniczyły w sumie 784 osoby i wygłoszono 142 referaty.

W Gliwicach odbywały się obrady plenarne i obrady Kongresu Górnictwa Podziemnego, zorganizowane przez Wydział Górnictwa i Geologii Politechniki Śląskiej. Towarzystwo im multimedialna Wystawa Maszyn i Technologii Górniczych, zorganizowana przez Polską Technikę Górniczą S.A. W Gliwicach było 324 uczestników i wygłoszono 79 referatów.

W Krakowie odbywały się obrady Kongresu Górnictwa Odkrywkowego, zorganizowane przez Wydział Górnictwa i Geoinżynierii Akademii Górniczo-Hutniczej, w których brało udział 260 uczestników i wygłoszono 28 referatów.

W Zakopanem odbyły się obrady Kongresu Górnictwa Otworowego, zorganizowane przez Wydział Wiertnictwa Nafty i Gazu Akademii Górniczo-Hutniczej, w których brało udział 200 uczestników i wygłoszono 35 referatów.

Głównymi celami Polskiego Kongresu Górniczego 2010 były:

- przygotowanie do Światowego Kongresu Górniczego 2011;
- promocja polskiego górnictwa podziemnego, odkrywkowego i otworowego na szczeblu władz państwowych i samorządowych;
- przedstawienie znaczenia górnictwa w zapewnieniu Polsce bezpieczeństwa gospodarczego, na które składa się bezpieczeństwo energetyczne i bezpieczeństwo surowcowe;
- przedstawienie osiągnięć nauk górniczych i geologicznych w rozwoju górnictwa innowacyjnego w Polsce;
- przedstawienie osiągnięć technicznych i technologicznych przemysłu górniczego w rozwoju polskiej gospodarki;
- wymiana doświadczeń między naukami górniczymi a praktyką przemysłową;
- uwypuklenie potrzeby rozwoju polskiego górnictwa jako motoru napędowego gospodarki europejskiej.

Po zakończonych obradach i dyskusjach Komitet Organizacyjny Polskiego Kongresu Górniczego 2010 opracował 10 wniosków, które po modyfikacjach zostały zaakceptowane przez Radę Naukową Kongresu. Ich treść jest przedstawiona poniżej.

Wnioski z Polskiego Kongresu Górniczego 2010

Górnictwo, zapewniając bezpieczeństwo energetyczne i surowcowe, jest fundamentem rozwoju gospodarczego Polski w XXI wieku.

1. Uczestnicy kongresu zwracają uwagę, że głównym celem polityki energetycznej i surowcowej winno być zapewnienie bezpieczeństwa gospodarczego Polski w oparciu o krajową bazę kopalni. Polityka ta w okresie następnych dekad może być zachwiana z powodu wyczerpywania się udostępnionych zasobów podstawowych kopalni – tak energetycznych, jak i surowców skalnych. Zasoby operatywne węgla kamiennego i węgla brunatnego oraz niektórych surowców skalnych pozwolą w okresie najbliższych 20 lat na pokrycie tylko połowy obecnego wydobycia, co jest niezgodne z polską racją stanu. Nasz kraj posiada wszystkie atuty dla kontynuacji rozwoju górnictwa. Atuty te to m.in.: zasoby geologiczne węgla kamiennego i brunatnego oraz surowców skalnych, bogate doświadczenie kadry naukowej, badawczej i projektowej zakładów wydobywczych oraz firmy produkujące maszyny i urządzenia na światowym poziomie.

2. Bezpieczeństwo energetyczne Polski powinno być oparte w pierwszej kolejności o własne zasoby paliw i energii, w szczególności węgla kamiennego i węgla brunatnego. Ma to szczególne znaczenie przy dużym uzależnieniu Polski od importu ropy naftowej i gazu ziemnego. Krajowe zasoby węgla brunatnego i węgla kamiennego, rud metali i surowców skalnych, potencjalne i udokumentowane, upoważniają do stwierdzenia, że racjonalna, zgodna z zasadą zrównoważonego rozwoju, gospodarka surowcowa pozwoli osiągnąć zakładane cele i uczyni Polskę liderem w tym zakresie wśród krajów UE.

3. Do osiągnięcia tych celów uczestnicy kongresu postulują, aby dokonać radykalnej zmiany polityki kraju w stosunku do górnictwa, a szczególnie do górnictwa węgla. Wszystkie kraje na świecie posiadające zasoby węgla zwiększają wydobycie, a Polska jako jedyny kraj radykalnie je zmniejsza. Inwestycje w nowe kopalnie to okres kilku, a nawet kilkunastu lat. W przypadku kontynuacji tej tendencji w okresie 30–40 lat Polska przestanie być krajem opierającym funkcjonowanie swojej gospodarki o krajowe górnictwo, gdyż po prostu zostanie ono zlikwidowane. Opracowana *Polityka Energetyczna Polski do 2030 r.* powinna być nowelizowana co 2 lub 3 lata, tak jak postępuje się w innych krajach na świecie. Szczególnie ważne jest sprawdzanie realizacji wymienionych w niej działań.

4. Uczestnicy kongresu postulują odbycie narodowej dyskusji nad perspektywą polskiego górnictwa. Należy powołać Radę Górniczą jako ciało doradcze przy Prezesie Rady Ministrów, złożoną z kompetentnych fachowców, dobrze znających branżę górniczą i rozumiejących polską rację stanu związaną z zachowaniem i rozwojem eksploatacji własnych surowców mineralnych. Jako jedna z ostatnich w Polsce, branża górnicza jest wciąż rozpoznawana na świecie jako stojąca na najwyższym poziomie.

5. Działalność górnicza jest nierozzerwalnie związana z występowaniem złoża kopaliny. Dlatego też zabezpieczanie złóż kopalni pod działalność górniczą

powinno mieć odpowiedni priorytet w stosunku do innych form działalności gospodarczej. Niestety ten oczywisty argument nie jest wystarczająco mocno wyartykułowany w przepisach prawa tak, by skutecznie zabezpieczać złoża kopalin. Dotyczy to m.in. złóż surowców skalnych i surowców energetycznych, co powoduje, że mogą być stracone dla gospodarczego wykorzystania przez przyszłe pokolenia poprzez ich dalszą zabudowę infrastrukturalną. Złoża te powinny być ujęte w planach zagospodarowania przestrzennego oraz zabezpieczone dla ich wykorzystania poprzez realizację planowanych przedsięwzięć jako inwestycje celu publicznego o znaczeniu krajowym.

6. W tym zakresie szczególnie ważne jest wprowadzenie zapisów chroniących udokumentowane złoża węgla brunatnego: *Legnica, Gubin, Rogóżno* oraz wielu innych udokumentowanych złóż. Pomimo, że zasobów geologicznych węgla brunatnego wystarczy na 300 lat, to zasoby operatywne przy obecnym wydobyciu wystarczą na zaledwie 20 lat. Taka sama sytuacja występuje z istniejącymi zasobami węgla kamiennego. Zasoby geologiczne to 70 mld ton, a udostępnione zasoby operatywne wystarczą tylko na 30 lat. Dlatego zasoby złóż węgla kamiennego: *Bzie-Dębina, Śmiłowice, Brzezinka* i inne należy zabezpieczyć do przyszłej eksploatacji. Podobna sytuacja dotyczy surowców skalnych – pomimo dużej ilości udokumentowanych zasobów dla większości surowców, np. dla kruszyw, prawie 25 mld ton, zapewniających statystyczną wystarczalność na 100–200 lat, to jednak wystarczalność zagospodarowanych zasobów operatywnych niektórych kopalin nie przekracza 10 lat. Obecna polityka odnośnie górnictwa powoduje, że Polska z kraju eksportera zamienia się stopniowo w poważnego importera kopalin, które mogłyby pochodzić z krajowych złóż.

7. Należy znieść bariery prawne w zakresie udostępniania nowych złóż węgla brunatnego i kamiennego, a także surowców skalnych. W tym zakresie należy wprowadzić zmiany w *Ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* oraz w *ustawie Prawo geologiczne i górnicze* w celu skuteczniejszej ochrony złóż niezagospodarowanych i uproszczenia procedury koncesyjnej, a także w *Ustawie o udostępnianiu informacji o środowisku i jego*

ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko do wprowadzenia ograniczeń możliwości braku uzgodnienia inwestycji przez gminy w sytuacji spełnienia przez przedsiębiorcę określonych wymogów prawnych.

8. Specjalnego znaczenia nabiera działalność PGNiG S.A. w zakresie zdecydowanych działań w kierunku powiększenia wydobycia gazu ziemnego (np. do wielkości 5,5 mld m³ na rok) oraz ropy naftowej do około 1,5 mln ton. Wiąże się z tym intensyfikacja prac poszukiwawczych (geofizycznych, wiertniczych) prowadzących do zwiększenia udokumentowanych i perspektywicznych zasobów węglowodorów. Prace poszukiwawcze na obszarach perspektywicznych powinno się traktować jako priorytetowy kierunek działalności PGNiG S.A., w tym również w zakresie poszukiwań i dokumentowania złóż gazu niekonwencjonalnego (gaz łupkowy, gaz wypełniający pory skalne oraz metan z pokładów węgla kamiennego). Osiągnięcie znaczącego wydobycia z tych złóż jest możliwe, ale bardzo kosztowne i trudniejsze w porównaniu do złóż konwencjonalnych gazu ziemnego. Eksploatacja mogłaby się opłacać, gdyby cena gazu wzrosła ponad 300 USD za 1000 m³.

9. Nadzwyczaj istotnym elementem pewności funkcjonowania systemu gazownictwa jest posiadanie podziemnych magazynów gazu o odpowiedniej pojemności roboczej. W przypadku Polski margines bezpieczeństwa na okres około 3–4 miesięcy powinien wynosić około 4–5 mld m³ gazu.

10. Zaleca się wspieranie prac badawczych i rozwojowych nad technologiami wykorzystania węgla do produkcji paliw płynnych i gazowych, zmniejszenia negatywnego wpływu na środowisko procesów pozyskiwania energii z węgla (w tym m.in. technologii wychwytywania i składowania CO₂ w zakładach demonstracyjnych dużej skali w Kędzierzynie-Koźlu i Bełchatowie). Rolą naukowców i przedsiębiorców powinno być aktywne uświadamianie polityków w kwestiach dotyczących stanu górnictwa i polityki surowcowej w celu zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego i surowcowego w XXI wieku.

Marian Dolipski